

Egry József (1883-1951)

Hegyoldal

Olaj, tempera, papír 45 x 44 cm
Jelezve jobbra lent: Egry József
Badacsony
VÉDETT

Kikiáltási ár: 1 600 000 Ft

Kiállítva:

- 1935. június Pécsi Képzőművészek és Műbarátok Társasága, Pécs
- 1943. február 28. - március 7. Pécsi Képzőművészek és Műbarátok Társasága I. Mohácsi kiállítása Mohács

Egry József: Hegyoldal
A kép hátoldala

Egry derűs képeinek háttere

Egry József a Balaton festője nehezen és keveset alkotó művész volt. A *Hegyoldal* című képe szorosan illeszkedik közel háromszáz képet számláló életművébe, s annak egyik legállandóbb témája.

Egry 1918-ban telepedett le Keszthelyen, majd 1928-tól Badacsonyban élt haláláig. Anyagi okok miatt 1928-38 között a badacsonytomaji szőlőhegyen, présházból átalakított kisházban élt. 1929 tavaszán a gyenge tüdejű festő orvosi javaslatra Újtátrafűredre, majd ősszel 1930 tavaszáig Szicíliába utazott feleségével. Bár Egry a harmincas években elismert festő volt, mégsem jelentett számára a hírnév anyagi jólétet. A KUT egyik vezetője, a nagytekintélyű Gresham asztaltársaság és a Szinyei Társaság megbecsült tagja harmad áron volt kénytelen eladni képeit a Fränkel-cégnak az évi biztos jövedelem fejében. Képeit főként papírra festette, 1923 körül - kényszerből erényt kovácsolva - kitalálta az olajpasztell technikát, mely későbbi műveit jellemzi. A harmincas évekre Egry expresszionista jegyeket őrző stílusa teljesen egyénivé vált. Művészetében ötvözte mind a hazai, mind az európai kultúra, művészet értékeit s azt festészetében egyetemes érvényűvé emelte, mint azt tették a zenében Bartók és Kodály. A szülőföldön megtalált lelki béke, életöröm hatja át művészetét s adja meg képi világának állandóságát. Ezt a képi világot új kompozíciós problémák megjelenése (kúpos szerkezetű képek, előlről szemlélt képek), a költözések és az utazások nyújtotta élményanyag teszük változatosabbá s alakítanak ki az életműben belső, kisebb egységeket.

Datálási kérdések

A témák azonossága - a tomaji ház verandájáról látott dombok s a balatoni víztükör -, sajátos stílusa, kompozíciós problémákhoz való vissza visszanyúlása azonban megnehezíti évszám nélküli képeinek pontos elhelyezését az életműben, keletkezési idejének meghatározását, így a *Hegyoldal*-ét is. Egry monográfiája (Láncz Sándor) az oeuvre katalógusban 1920-25 között véli a kép keletkezését. Ezt az elgondolást a *Vörös igazság* (1920 körül) című képével rokon, erősen fókuszált kompozíció, kúpos szerkesztési elv, az évtized elején még visszatérő expresszív felfogás (*Dombos út*, 1923) s nem utolsósorban a téma egyezősége támasztja alá. Ellene szól viszont, hogy a dombok ilyen tömbszerű, a téri viszonyokra koncentrált felfogása Egrynél a harmincas évek első felében erőteljes vonulat, jól köthető a tátrai és szicíliai úthoz. A konkrét motívum, a domboldal présházzal is 1931-től tűnik fel többször művészetében, melyet indokol, hogy 1928-tól élt a szőlőhegyi kisházban. 1931-ben készültek a *Kiderül*, *Virágzó mandulafák*, 1932-ben a *Lábdí hegyoldal* című művei, melyeknek a téma mellett, színvilága is rokonítható a *Hegyoldal*hoz.

Kompozíciós párhuzamok

Az egymásmögöttiség és egymásfölöttiség szerkezetes megjelenítése a tátrai és a taorminai képeken fogalmazódik meg egyértelműen. Szintén az olaszországi út, azaz 1930. után válik Egry festészetének egyik új elemévé a képsíkot betöltő, vagy részben betöltő álló fél ívek alkalmazása, mely kúpos szerkesztésű képeinek kompozíciós erővonalait jelzik vagy mintegy a rejtett szerkezet felszínét alakítják. 1932-34 között több rajzon, grafikán is motívum azonosság figyelhető meg, illetve egyértelműen a *Hegyoldal*on megoldott művészi probléma, kompozíciós elrendezés előtanulmányaiként értelmezhető. (*Tehénpásztor*, 1932 körül, *Présház, Tomaj*, 1933 körül, *Naplemente tehenekkel* 1934.) Egry e képet a Pécsi Képzőművészek és Műbarátok Társasága 1935. évi Tavaszai tárlatán állította ki először, *Halászosk* (*Ezüstkapu*) 1935. című művével együtt. A korszak kiállításai rendszerének ismeretében nem feltételezhető, hogy Egry e kiállításon minimum tíz évvel korábban készült művel vett volna részt, hisz e seregszemléknek éppen az új művek bemutatása volt a célja. Mindezek azt valószínűsítik, hogy a kép 1934. körül keletkezhetett, s dombos táj kúpos kompozíciójú, térszerkezetet kutató műveinek egyik összefoglalása.

(zs.b.)

